

Motion till riksdagen

1988/89:Jo541

av Kerstin Ekman och Lars Leijonborg (båda fp)

Koscherslakt

Genom utformningen av den nya djurskyddslagen från 1988 hindras några tusen judar och ännu många fler muslimer att utöva sin religion på det sätt de önskar. Nötkreatur och numera även fjäderfå får i Sverige inte slaktas på det sätt som dessa religioner föreskriver. Resultatet blir att kött måste importeras, vilket innebär att det blir 15–20 % dyrare än svenskt kött, trots att införselavgiften restitueras. Ett annat resultat blir säkert att många människor väljer att av praktiska och ekonomiska skäl inte leva i enlighet med de religiösa föreskrifterna eftersom de egentligen skulle vilja leva. Den nya djurskyddslagen är i detta avseende en uppföljning av slaktlagen från 1937.

Frågan om s.k. koscherslakt har tidigare mest förknippats med ortodoxa judar. Koscher är ett hebreiskt ord. Det har framkastats att förbudet mot koscherslakt, som intogs i slaktlagen 1937, präglades av de antisemitiska stämningar som fanns också i Sverige vid den tiden. De flesta judar i Sverige har ingen ambition att upprätthålla judisk tradition på detta område, men några tusen judiska trosbekännare tillämpar reglerna strikt. För dem skapar lagen praktiska olägenheter och de betraktar den, med rätta, som uttryck för diskriminering.

Men lagen är ett bekymmer för fler än ortodoxa judar. Också i muslimsk tradition finns nämligen liknande bestämmelser. Den omfattande muslimska invandringen till Sverige gör att problemet nu är aktuellt för fler muslimer än judar. I ett brev till riksdagen den 16 november 1986 betecknar presidenten i Islamiska konfederationen i Sverige Omar Bukhari det beslut riksdagen fattat några dagar tidigare att inte upphäva förbudet mot koscherslakt som att riksdagen "frångått traditionen att värna om religionsfrihet". Muslimerna uppfattar, skrev han vidare, att beslutet "strider mot regeringsformens paragraf om religionsfrihet" och därför är ett "förtryckarbeslut".

Den svenska slaktlagen kräver att djur bedövas innan de slaktas. Vid koscherslakt dödas djuret genom ett snabbt snitt med en mycket vass kniv i strupen. Genom blodtryckssänkningen förlorar djuret medvetandet på några sekunder. Huruvida koscherslakt är mer eller mindre plågsamt mot djuren än andra slaktmetoder är en mycket omdiskuterad fråga. Djurplågeri är förkastligt i andra kulturer liksom i vår.

Många experter som studerat frågan har kommit till slutsatsen att koscherslakt är mindre plågsamt för djuren än slakt med bedövning. Vid en konferens i London hösten 1986, refererad i Daily Telegraph den 19 september samma år, menade t.ex. en inkallad expert – dr. L.M. Gerils – att koscherslakt var att föredra ur djurskyddssynpunkt framför de moderna

slaktmetoderna. Konferensen var arrangerad av en brittisk djurskyddsorganisation.

Också den svenske expert som studerat frågan, veterinärrådet Eric Skoglund, ger visst stöd åt uppfattningen då han i sammanfattningen av sin reserapport från USA konstaterar att "tillämpad snittläggningsteknik, vilken är identisk för alla studerade metoder, inte medför några smärtreaktioner". Skoglund kommer emellertid ändå till den samlade bedömningen att koscherslakt är sämre och oacceptabel ur djurskyddssynpunkt.

Många länder har lagstiftning som påminner om den svenska, men där görs vanligen undantag från bedövningskravet då det föreligger religiösa motiv. Det är bara i Sverige, Norge och Schweiz som koscherslakt inte kan förekomma.

Bakgrunden till den judiska inställningen kan spåras till Moseböckerna men finns framför allt i den muntliga traditionen (Talmud). Bakom en del av bestämmelserna kan man finna ett medicinskt-hygieniskt motiv. Talmud lägger två aspekter på slakten. Den första är en ur djurskyddssynpunkt: Djuret skall åsamkas minsta möjliga lidande vid slakten. Den andra innebär att människor som äter av köttet inte skall riskera att bli sjuka av det. Därför får man endast slakta ett fullständigt friskt och oskadat djur. Om man upptäcker minsta fel på djuret eller på själva slaktmetoden förklaras köttet som otjänlig föda. Judarna menar att bedövningen kan skada djuret så att det inte kan anses helt friskt.

Det finns anledning att ställa detta stora intresse för hygien och djurhälsa i kontrast till rapporter i svenska massmedia om förhållanden vid svenska slakterier. Det omvittnas t.ex. att det relativt ofta händer att det skott med bultpistol som skall vara dödande inte tar. Vid den nyssnämnda konferensen i London refererades en undersökning som visade att det i en tredjedel av fallen inte räckte med ett skott. Bedövningen hade i många fall gjort djuren paralyserade, men de var vid fullt medvetande. I Sverige har skildrats hur grisar kastas i skällhett vatten efter avlivningen. I de fall skottet inte tagit blir döden en utdragen och plågsam process. I Sverige har det ju nyligen också kommit uppgifter om att självdöda djur använts som djurföda. Sedan den förra motionen i detta ämne väcktes i riksdagen har ytterligare larmrapporter om förhållandena i de svenska slakterierna publicerats.

Vi tillåter oss också i år att betvivla att det sätt på vilket våra slaktdjur behandlas före och vid slakten är skonsammare än koscherslakt. Vi har med stort intresse tagit del av veterinärrådet Skoglunds rapport, men finner den trots allt vara ett för dåligt beslutsunderlag i en fråga av så stor principiell vikt som denna.

Vi kan nämligen inte acceptera att detta i första hand är en djurskyddsfråga. För oss berör detta en av människornas mest grundläggande rättigheter: rätten att utöva sin religion i enlighet med samvetets bud. Det är visserligen så att det i andra folks kulturer finns sedvänjor som ligger så långt från svensk rättsuppfattning att de måste förbjudas i vårt land. Särskilt gäller detta skyddet av minderåriga. Förbud mot barnnäktenskap och kvinnlig omskärelse kan tas som exempel. Men de föreskrifter om livsmedel vi nu diskuterar ligger enligt vår mening självklart inom det område som måste accepteras. De tolereras ju också i praktiskt taget alla andra länder i världen.

Denna fråga behandlades senast av riksdagen våren 1988 efter en motion från vår sida. Jordbruksutskottet avstyrkte motionen och riksdagen biföll utskottets förslag. Enligt vår mening visade betänkandet och kammardebatten återigen att denna fråga inte i första hand bör behandlas i jordbruksutskottet. Denna fråga gäller respekten för den i vårt land grundlagsfästa religionsfriheten. Motionen bör därför behandlas i konstitutionsutskottet.

Det är, som framhållits i tidigare motioner i riksdagen, rimligt att tillåta koscherslakt också i Sverige. En sådan möjlighet bör öppnas genom en dispensbestämmelse i djurskyddslagen. Sådan dispens bör ges när religiösa skäl åberopas.

Mot. 1988/89
Jo541

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om sådant tillägg till den nya djurskyddslagen att det genom dispens från lagen skall vara tillåtet med koscherslakt.

Stockholm den 24 januari 1989

Kerstin Ekman (fp)

Lars Leijonborg (fp)